

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
(ЦДАМЛМ України)

ФОНД № 378

Леонтович

Володимир Григорович

(1881 – 1968)

**український архітектор-реставратор, геодезист, інженер-будівельник,
педагог**

ОПИС № 1

справ постійного зберігання

[1916] – 1968

Київ 2014

Зміст

	№№ од. зб.	№№ арк.
Передмова		3-6
Список скорочень		7
Іменний покажчик		8
I. Творчі документи Леонтовича В. Г.	1-4	9-10
II. Листування	5-7	10-11
III. Зображувальні документи	8-10	11
Додаток № 1		13

Передмова

Леонтович Володимир Григорович – український архітектор-реставратор, геодезист, інженер-будівельник, педагог. Народився 15 (27 за новим стилем) липня 1881 р. у Гадячі¹. Протягом 1901-1906 рр. навчався на інженерному відділенні Київського політехнічного інституту Імператора Олександра II². За іншими даними, вищу освіту здобув у Петербурзькому інституті цивільних інженерів³.

Після закінчення навчання Леонтович В. Г. був призначений волинським єпархіальним архітектором. На цій посаді активно займався реставрацією пам'яток архітектури, серед яких: Миколаївська церква в Олевську⁴, Успенська церква у с. Низкиничях⁵, «Вежа мурована» Острозького⁶ замку та ін. Здійснив консервацію веж і стін замку Любарта у Луцьку⁷.

В 1908 р. Леонтович В. Г. за проектом російського архітектора Максимова В. М. спорудив дзвіницю та двоповерховий корпус келій Василівського жіночого монастиря в Овручі⁸. Протягом 1910-1914 рр. брав активну участь у створенні меморіального комплексу «Козацькі могили»⁹ на о. Журавлісі у с. Пляшеві¹⁰. Керував будівництвом його центральної споруди – Георгіївського собору, в нижньому приділі якого знаходиться гробниця з рештками козаків, які загинули у битві під Берестечком. Переніс на «Козацькі могили» з сусіднього с. Острова дерев'яну козацьку Михайлівську церкву (XVII ст.). Відбудував та реконструював її у первісному вигляді.

¹ Нині адміністративний центр Гадяцького р-ну Полтавської обл.

² Нині Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут».

³ Література до знаменних і пам'ятних дат Рівненщини на 2006 рік: рекомендаційний покажчик літератури / [упоряд. Н. О. Нікітіна]. – Рівне: б. в., 2005. – С. 21. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/data/library/img/68.pdf>; Тимофієнко В. І. Леонтович Володимир Григорович // Зодчі України кінця XVIII – початку XX століть: біографічний довідник. – К.: НДІТІАМ, 1999. – С. 224. – Режим доступу: http://alyoshin.ru/Files/publika/timofienko/tim_zodchi_021.html#leontovich.

⁴ Нині адміністративний центр Олевського р-ну Житомирської обл.

⁵ Нині село Іваничівського р-ну Волинської обл.

⁶ Нині місто обласного підпорядкування, адміністративний центр Острозького р-ну Рівненської обл.

⁷ Кілессо Т. Засновник української школи реставрації пам'яток архітектури // Пам'ятки України. – 1992. – № 2-3. – С. 49-51.

⁸ Нині адміністративний центр Овруцького р-ну Житомирської обл.

⁹ Нині Національний історико-меморіальний заповідник «Поле Берестецької битви». Детальніше про заповідник див.: <http://plyasheva.com.ua/muzey-pole-berestetskoi-bytvy.htm>; <http://bitep2005.narod.ru/km2.htm>.

¹⁰ Нині село Радивилівського р-ну Рівненської обл.

Упродовж 1912-1917 рр. Леонтович В. Г. за дорученням Імператорської археологічної комісії¹ проводив геодезичні обстеження та обмірювання інженерних споруд². Був членом Київського відділу Імператорського Російського воєнно-історичного товариства та Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва³.

З 1914 р. Леонтович В. Г. жив і працював на інженерних посадах у Києві⁴. Протягом 50 років викладав у більш ніж 25 вищих, середніх та нижчих технічних навчальних закладах⁵, серед яких: Київський політехнічний інститут, інститут, Київський будівельний інститут⁶, Київський художній інститут⁷. Доктор технічних наук, професор (з 1940 р.). У 1944-1946 рр. очолював кафедру геодезії та картографії географічного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка⁸.

Леонтович В. Г. – автор ряду наукових праць з питань геодезії («Літня геодезична практика» (1929 р.), «Уход за геодезическими инструментами» (1935, 1938, 1953 рр.), «Техническое нивелирование» (1938 р.), «Нивелирование при инженерных работах» (1959 р.) та архітектури Київської Русі («Зверинецкие пещеры» (1964 р.), «Великий князь Киевский Ярослав Мудрый, строитель XI века, дочь его Анна, королева Французская, град Киев Ярослава, София Киевская» (1968 р.). Його перу належить також дослідження «Архитекторы, инженеры-строители и скульпторы, работавшие в Киеве в период 1855-1925 гг.» (1961 р.)⁹.

Помер Леонтович В. Г. 29 квітня 1968 р. у Києві. Похований на Байковому кладовищі.

¹ Імператорська археологічна комісія – державна наукова установа, яка керувала археологічними дослідженнями у Російській імперії. Діяла з 1859 по 1918 рр.

² Молочко А. М. Леонтович В. Г. // Географи Київського університету: електронна енциклопедія. – Режим доступу: <http://knu.geograf.com.ua/personalities/kafedra-geodeziji-ta-kartografiji/leontovich-volodimir-grigorovich>.

³ Федорова Л. Стеллецький Борис Семенович – маловідомий діяч пам'яткоохоронного руху в Україні // Красзнавство. – 2011. – № 2. – С. 265.

⁴ Ландишев І. Є. Леонтович Володимир Григорович // Українська радянська енциклопедія: у 12 т. Т. 6. – К.: Головна редакція УРЕ, 1981. – С. 127.

⁵ ЦДАМЛМ України, ф. 378, оп. 1, спр. 4, арк. 2.

⁶ З 1939 р. Київський інженерно-будівельний інститут. Нині Київський національний університет будівництва і архітектури.

⁷ Нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури.

⁸ Нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

⁹ Режим доступу: http://alyoshin.ru/Files/arhiv/leon_pre.html.

Представлені у даному описі документи до архіву-музею передала дружина Леонтовича В. Г. – Ніна Федорівна (1971 р.; включені до здавального опису № 1). На їхній основі було сформовано особовий фонд № 378. В 1977 р. згідно з актом про виявлення необлікованих документів до складу фонду було долучено 2 справи (включені до опису № 2 первинного розбору документів). У 2014 р. здавальний опис № 1 та опис № 2 первинного розбору документів взято на перероблення, внаслідок якого укладено опис № 1 справ постійного зберігання, до якого включено 11 одиниць зберігання за [1916]-1968 рр.

Справи опису розміщено у розділах: «Творчі документи Леонтовича В. Г.», «Листування», «Зображувальні документи».

Розділ «Творчі документи Леонтовича В. Г.» представлено зауваженнями щодо проходження курсу геодезії студентами факультету інженерів шляхів сполучення КПІ («Желательные изменения в прохождении курса геодезии») та проходження геодезичної практики студентами інженерно-будівельних інститутів («Летняя геодезическая практика»); посібником для інженерів, техніків та шкільних лікарів («Данные для проектирования учебных заведений»); матеріалами, підготовленими для газети «Вечірній Київ» («Зверинецкие пещеры», «Софийская пещера»); текстом виступу на урочистостях, присвячених своєму 80-літньому ювілею.

Розділ «Листування» репрезентовано конвертом від листа російського геодезиста, дійсного члена Польської АН Модринського М. І.; листами Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР¹ з приводу придбання його фотоархівом колекції негативів Леонтовича В. Г.², до яких додаються чернетки: 1) короткого опису колекції, 2) листа Леонтовича В. Г. у ЛВІА АН СРСР, 3) списків негативів за об'єктами (населеними пунктами, монастирями); листуванням із редакцією журналу «Огонёк» з приводу публікації у ньому дослідження «Великий князь Киевский Ярослав Мудрый,

---

¹ Нині Інститут історії матеріальної культури Російської АН.

² Вочевидь, Леонтович В. Г. все ж передав свою колекцію негативів до фотоархіву ЛВІА АН СРСР. Підтвердження: *Длужневская Г. В.* Фонды фотоархива Института истории материальной культуры РАН // Восточный архив. – 2013. – № 2 (28). – С. 84. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/fondy-fotoarhiva-instituta-istorii-materialnoy-kultury-ran>.

строитель XI века, дочь его Анна, королева Французская, град Киев Ярослава, София Киевская», до якого додаються: 1) примірник дослідження, 2) опис малюнків.

Розділ «Зображувальні документи» представлено копіями індивідуальних фотографій Леонтовича В. Г., а також оригіналами фотографій екстер'єрів та інтер'єрів пам'яток церковної архітектури Буковини¹, предметів старовини, зроблених російським архітектором-реставратором, академіком архітектури, членом Імператорської археологічної комісії Покришкіним П. П. у 1916-1917 рр.².

Слід відзначити, що цифри, проставлені олівцем у лівому верхньому кутку на звороті більшості «буковинських» фотографій, відповідають порядковим номерам об'єктів (населених пунктів, монастирів) із чернетки списку негативів³, що складала колекцію Леонтовича В. Г.

Крім цього, у фонді відклалася фотографія іконостасу храму Мгарського Спасо-Преображенського монастиря, розташованого поблизу Лубен⁴.

Документи у розділах систематизовано за структурно-хронологічною ознакою. Їхній фізичний стан в цілому задовільний.

Опис укладено згідно з методичним посібником «Робота з документами особового походження» (К., 2009).

Передмову склав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

01 грудня 2014 р.

---

¹ Церкви у Клокучці, Роші – передмістя Чернівців, Сучаві, селах Тішеуць, Фунду-Молдовой; храми монастирів Воронець, Гумор (Хумор), Драгомірна, Молдовіца, Путна, Сучевіца і т. ін.

² ЦДАМЛМ України, ф. 378, оп. 1, спр. 6, арк. 6.

³ Там само, спр. 6, арк. 7.

⁴ Нині місто обласного підпорядкування, адміністративний центр Лубенського р-ну Полтавської обл.

Список скорочень

авт.	авторський
авториз.	авторизований
АН	Академія наук
б/д	без дати
газ.	газета
зв.	зворот
КПІ	Київський політехнічний інститут
ЛВІА	Ленінградське відділення Інституту археології
маш.	машинопис
прим.	примітки
СРСР	Союз Радянських Соціалістичних Республік

Іменний покажчик

	№№ од. зб.
Модринський М. І.	5
[Покришкін П. П.]	9

Затверджено
Рішенням експертно-перевірної
комісії ЦДАМЛІМ України
04.12.2014 р. Протокол № 10

ФОНД № 378

**Леонтович
Володимир Григорович
(1881 – 1968)**

**український архітектор-реставратор, геодезист, інженер-будівельник,
педагог**

ОПИС № 1

справ постійного зберігання
[1916] – 1968

Надходження згідно з актом № 1041 від 21.07.1971 р.

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
I. ТВОРЧІ ДОКУМЕНТИ ЛЕОНТОВИЧА В. Г.					
1.	«Желательные изменения в прохождении курса геодезии», «Летняя геодезическая практика». Зауваження щодо проходження курсу геодезії студентами факультету інженерів шляхів сполучення КПІ та проходження геодезичної практики студентами інженерно-будівельних інститутів. Автограф із авт. рукописними правками та вставками, маш. Зшитки.	17 серпня 1924, [не раніше 1939]	2	16	

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
2.	«Данные для проектирования учебных заведений». Посібник для інженерів, техніків та шкільних лікарів. Автограф.	травень 1925	1	28	
3.	«Зверинецкие пещеры», «Софийская пещера». Матеріали, підготовлені для газ. «Вечірній Київ». Автограф.	21 грудня 1964	2	6	
* * *					
4.	Текст виступу на урочистостях, присвячених своєму 80-літньому ювілею. Авториз. маш. із авт. рукописними правками та вставками.	27 липня 1961	1	3	
II. ЛИСТУВАННЯ					
5.	Конверт від листа російського геодезиста, дійсного члена Польської АН Модринського М. І.	17 квітня 1968	1	1	
* * *					
6.	Листи Ленінградського відділення Інституту археології АН СРСР з приводу придбання його фотоархівом колекції негативів Леонтовича В. Г. Додаються короткого опис колекції, лист Леонтовича В. Г. у ЛВІА АН СРСР, списки негативів за об'єктами. Чернетки. Автограф. Арк. 6-7.	10 – 25 листопада 1961	5	7	

№№ з/п	Заголовок справи	Крайні дати док.	К-сть док.	К-сть арк.	Прим.
7.	Листування з редакцією журналу «Огонёк» з приводу публікації у ньому дослідження «Великий князь Киевский Ярослав Мудрый, строитель XI века, дочь его Анна, королева Французская, град Киев Ярослава, София Киевская». Додаються примірник дослідження, опис малюнків. Авториз. маш. із авт. рукописними правками та вставками. Папка, окремі аркуші. Арк. 6-71.	12 квітня, 4 червня 1968	4	72	

III. ЗОБРАЖУВАЛЬНІ ДОКУМЕНТИ

8.	Індивідуальні фотографії Леонтовича В. Г. Копії.	1967, 1968	2	2	
* * *					
9.	[Покришкін П. П.]. Фотографії екстер'єрів та інтер'єрів пам'яток церковної архітектури Буковини, предметів старовини. На зв. більшості фотографій – підписи.	[1916], [1917]	27	27	
10.	Фотографія іконостасу храму Мгарського Спасо-Преображенського монастиря, розташованого поблизу м. Лубен.	б/д	1	2	
* * *					
11.	Здавальний опис № 1 та опис № 2 первинного розбору документів.	1970, 1977	2	4	

В опис № 1 внесено 11 (одиннадцять) одиниць зберігання з № 1 по № 11 – 48 (сорок вісім) документів на 168 (ста шістдесяти восьми) аркушах.

Опис склав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

01 грудня 2014 р.

Прийнято на постійне зберігання до ЦДАМЛМ України 11 (одиннадцять) одиниць зберігання – 48 (сорок вісім) документів на 168 (ста шістдесяти восьми) аркушах.

Документи передав:

науковий співробітник

відділу довідкового апарату

та обліку документів

Р. О. Загорулько

Документи прийняв:

головний спеціаліст

відділу забезпечення

збереженості документів

Т. М. Снежкова

08 грудня 2014 р.

Додаток № 1
до опису № 1
фонду № 378

Список
негативів, переданих до ЦДАМЛМ України
згідно з актом № 1041 від 21.07.1971 р.

№№ з/п	Назва, рік, місце події, розмір	К-сть	Інв. №	Прим.
1.	Портретна фотографія Леонтовича В. Г., 1967 р.	1		

Всього до списку внесено 1 (один) негатив за № 1.

Список склав:

науковий співробітник
відділу довідкового апарату
та обліку документів
01 грудня 2014 р.

Р. О. Загорулько

Прийнято на постійне зберігання до ЦДАМЛМ України 1 (один) негатив.

Негативи передав:

науковий співробітник
відділу довідкового апарату
та обліку документів

Р. О. Загорулько

Негативи прийняв:

головний спеціаліст
відділу забезпечення
збереженості документів
08 грудня 2014 р.

Т. М. Снежкова